

բերնիվար դարձնելու ըլլաս ու ձեռքդ վերցնես, [թուղթը անանկ գաւաթին կպած կը կենայ՝ որ ջուրը չկրնար դուրս վազել:

— Ս ան զի ամանին մէջի ջուրը չկրնար դուրս ելլել՝ երկրիս վրայ ծանրացած կեցած օդին սիւնակին դէմ, և ոչ ալ կրնայ քովերէն վազել: Վասն զի մթնոլորտը ամէն կողմէն այնպէս պատած է որ իր ծանրութեամբը կրնար նաև 32 ոտք բարձրութեամբ կեցած ջուրն ալ արգիլել: (Թուղթին կտորը միայն երկու հեղուկներուն, այսինքն ջրին ու օդուն իրարու հետ հաղորդուիլը արգիլելու համար է:

Ինչո՞ւ գետերուն սկիզբը լեռներէն է:

— Ս ան զի լեռները բարձր ըլլալով՝ հոն շատ աւելի կ'անձրևէ, և լեռները գրեթէ միշտ ձիւնով պատած կ'ըլլան: Անոր համար անդադար դէպ 'ի վար կամ ջուր կը վազցընեն և կամ վերը հողուն մէջ [թափանցելով՝ լեռան ստորոտին մէկ կողմէն դուրս կ'ելլեն:

Ինչո՞ւ աղբիւրները երբեմն առատութեամբ կը բղխեն, երբեմն ալ կը ցամքին:

— Ս ան զի ջուրը լեռներուն վրայի հալած ձիւներէն ու տառերէն վար գալու ատեն, զիշերուան ցուրտը ճամբան վազած ջուրը պաղեցընելով՝ անոր ընթացքը կ'արգելէ:

Ինչո՞ւ լճացեալ ջուրը կը հոտի:

— Ս ան զի քամին սաստիկ փչելովը տունկերուն տերեւներն ու ուրիշ այլ և այլ մարմիններ կ'առնէ կը ժողվէ ու ջրին մէջ կը ձգէ: և կամ անձրևի հետ վար գալով անոնք հոն կը փտտին: Այլմանապէս ջրի մէջ բնակող կենդանիներուն սատակներն ալ զջուրը կը հոտեցընեն:

Ինչո՞ւ վազող ջրերը մաքուր ու պայծառ կ'ըլլան:

— Ս ան զի նախ ջուրը վազելու ատեն իր ամէն մէկ մասնիկները օդին հետ շփուելով՝ խմորումը կ'արգիլէ: Երկրորդ վազելով կը լուծուին, ու փառութեան նիւթերն ու ցամաքէն եկած ապականութիւնները շոգի կը դառնան:

նան: Երրորդ՝ որչափ որ խոշոր աղաւտութիւններ ջրին մէջ գտնուին, զամէնքն ալ դէպ 'ի եզերքը կը տանի:

Ինչո՞ւ ջուրը կրակի վրայ դնես նէ՝ եռալու ատեն կը բարձրանայ:

— Ս ան զի ջերմութենէն ջրին մասունքը տաքնալով՝ ուժով վեր վեր կը նետուին անգայտացած, անով կը բարձրանայ:

Ինչո՞ւ հեղուկին վրայի մասունքները ամանին տակը կ'իջնան, ու վարիկները վեր կ'ելլեն:

— Ս ան զի ջերմութեամբ ամանին յատակը տաքնալով՝ նոյն վարի կարգի հեղուկին մասնիկները կը սկսին տաքնալ ու [թեթեւալ, անով վեր կ'ելլեն ինչուան ամանին երեսը: Իրենց տեղը վար կ'իջնան աւելի պաղ ու ծանր մասունք, անոնք ալ տաքնալով վեր կ'ելլեն: ասանկ ետեւէ ետեւ յաջորդելով բոլոր հեղուկը կը տաքնայ:

Ինչո՞ւ օդը խոնաւ եղած ատենը երբ որ կիթառին լարերը զարնես կը կոտրի:

— Ս ան զի խոնաւութիւնը կամ շոգի դարձած ջուրը մարմիններուն մէջ [թափանցելով զանոնք կ'ընդարձակէ, զոր օրինակ [թուղթը, մագաղաթը, փայտը՝ մանաւանդ [թեղօր, կենդանեաց մորթը՝ որ կ'երկրնայ, և քանի որ խոնաւութիւնը աւելնայ՝ ասոնք այնչափ աւելի կ'ընդարձակին: Ընդհակառակն չուանները որ զանազան կտորէ հիւսուած են՝ կ'ուռին կը քաշուին ու կը պնդանան: Իսկ կիթառին [թելերը սաստիկ պինդ ըլլալով՝ խոնաւութիւն տեսածնուն պէս կը կոտրին:

#### Հ Ա Ն Ե Լ Ո Ւ Կ

Իռանգամ ինչ եմ,  
Պերճինս է բոլորս,  
Բոլորս ոչինչ եմ:

#### ՄԱՐՏԻ ՀԱՆԵԼՈՒԿՆ ԷՐ

Մարտ (կենդանի), Գայլախալ, Հրահան, Աբեթ, Ծածումբ, Ճրագ (հինգ մեռեալ): Վառած ճրագը կ'առնու մարդը կ'երթայ գիւղ կարգալու, որ սովորաբար մեռած մարդկանց խօսքեր են: